

Am@tör - Astronomen

Nr 66 • 4/2002 • Årg 13

<http://hem.passagen.se/nrkastro/index.htm>

NAK lämnar De Geer efter nästan 24 år

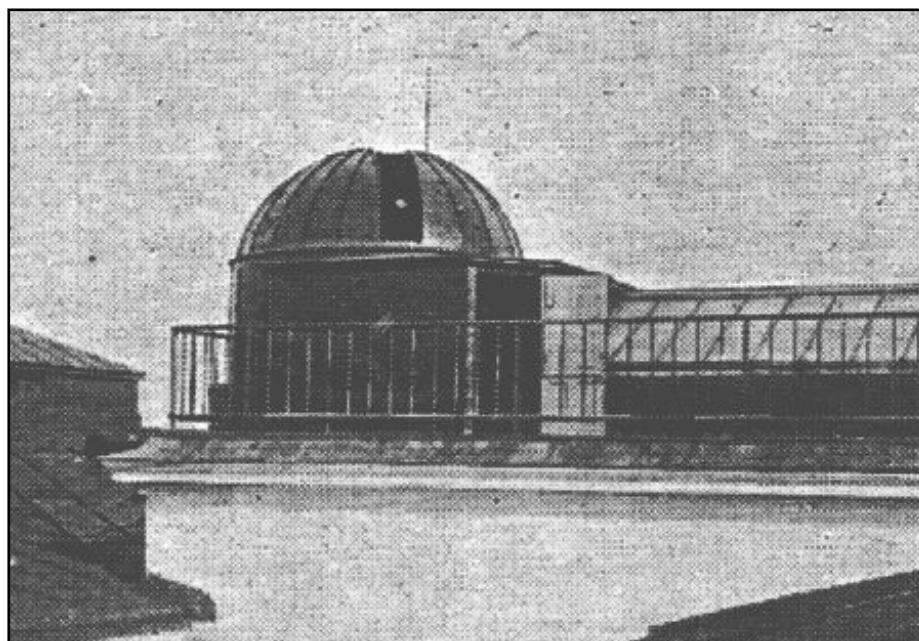
Efter nästan 24 år av möten, obsar och visningar på De Geergymnasiet tog NAK:s årsmöte den 24 mars beslutet att klubben under året ska lämna skolan.

Beslutet är ett sätt att, så att säga, rätta munnen efter matsäcken. NAK:s ordförande Håkan Norén vill inte längre ta hand om visningarna på De Geer, något han på senare tid ensam fått sköta om. Ingen annan vill heller ta över detta uppdrag och vara ansvarig för nyckeln till skolan. NAK har under senare år dessutom haft ytterst få möten på De Geer.

Materialet i klubbskåpet på skolan kommer att auktioneras ut på ett medlemsmöte i höst (en förteckning över materialet kommer att sändas ut). Klubben kommer dock att behålla Becvars Atlas of the Heavens, Vehrenbergs Photographic Star Atlas och äldre exemplar av Callisto och Amatör-Astronomen. Eventuellt överbliven litteratur ska skänkas till något lämpligt bibliotek.

NAK:s möten kommer i fortsättningen att arrangeras antingen hemma hos någon medlem eller, vid större evenemang, i hyrd eller lånad lokal.

Observationsutflykterna kommer liksom tidigare att gå till flera olika platser i Norrköpings

närhet, såsom Klinga och Evalund. Samlingsplatsen för obsutflykterna kommer troligen att flyttas från De Geergymnasiets skolgård från och med i höst. Den nya platsen är dock ännu inte bestämd.

Årsmötet beslutade vidare att klubben inte ska ta på sig några större visningar i samband med de ordinarie obsutflykterna. Detta för att medlemmarna själva ska få mer tid vid teleskopen.

NAK:s årsmöte i korthet

Styrelsen. Jörgen Andersson lämnar sitt uppdrag efter lång och trogen tjänst. I övrigt är styrelsen densamma som förut: ordförande Håkan Norén, övriga Olle Eriksson, Carl-Olof Larsson, Sven Mårdh och Anders Wettergren. Bo Sandström och Haldo Vedin valdes till revisorer. Den "gamle" trotjänaren (tillika en av klubbens grundare) Tim Sundström lämnar således sin revisorspost.

Klubbteleskopen. Ombyggnadsarbetet med klubbens båda egna teleskop ska fortskrida under året, i den mån tid och ork finns hos medlemmarna.

Hemsidan. Webbmaestro Olle Eriksson håller på att tillverka en ny variant av klubbhemsidan, gjort i ASP.NET för att få den

mer dynamisk. Till denna måste NAK ha ett konto på en server, vilket för närvarande kostar 12–13 dollar per månad. Denna summa kommer sannolikt inom snar framtid att sjunka. Årsmötet förordade därför, med tanke på kostnaden, att avvakta en tid innan kontot skaffas.

Ny webbadress. Årsmötet beslutade att NAK ska försöka lägga under sig domännamnet www.n-a-k.org. Den gamla adressen är för lång och krånglig.

Protokollet. Vill du läsa hela protokollet från NAK:s årsmöte, så går det utmärkt. Det finns att hämta ner från klubbens hemsida. Där hittar du också den fullständiga verksamhetsberättelsen från förra året.

Missa inte obs-sortin!

Lördagen den 13 april kl 21.00 kör vi den traditionella (och oundvikliga) obs-sortin, det vill säga säsongens sista observationsutflykt. Fyra av de fem ljusaste planeterna kan observeras vid starten. Dessutom borde vårens kronjuvel, kometen Ikeya-Zhang, vara lätt att se. Ätminstone med fältkikare.

Denna obsutflykt bli av även om det så skulle regna småspik. Samlingsplats är (för sista gången?????) De Geergymnasiets skolgård i Norrköping (Nygatan, mitt emot Dalsgatan).

Som vanligt blir det samäkning i bil ut till en lämplig observationsplats. Ta gärna med egen kikare och något varmt att dricka. Det blir ofta kyligt sent på klara vårdagar.

Utsunomiya – en ljus komet som blir svår att se

I gryningen den 18 mars i år upptäckte japanen Syogo Utsunomiya en ny komet med sin 25x150 mm fältkikare. Kometen, som fått beteckningen C/2002 F1, kommer att bli runt 6:e magnituden när den är som ljusast – alltså lätt synlig i en mindre fältkikare.

Tyvärr kommer komet Utsunomiya att hela tiden stå nära Solen på himlen. Vid månadsskiftet april/maj så nära som 20°. Kometen står då dessbättre rakt norr om Solen, vilket gör att vi nordliga observatörer kan se den med lite tur.

Efemeriden nedan ger uppgifter om **RA** och **Dekl** för standardåret 2000. RA står för rektascension och Dekl för deklination, vilket är stjärnhimlens motsvarighet till longitud och latitud. RA mäts i timmar och minuter istället för grader. Med hjälp av dessa koordinater går det lätt att plotta in kometens positioner på en stjärnkarta.

Därefter anges i vilken **stjärnbild** (på latin) kometen står. Pegasus, Pisces, Triangulum, Aries och Taurus blir på svenska Pegasus, Fiskarna, Triangeln, Väduren och Oxen.

Sedan kommer **kometens avstånd från Jorden respektive Solen**, uträknat i astronomiska enheter (ua). 1 ua = medelavståndet mellan Jorden och Solen = 149,6 miljoner kilometer.

Elongationen är samma sak som vinkelavståndet från Solen. Det är svårare att se himmelsobjekt som ligger nära Solen. **Magnituden** är ljusstyrkan. Ett objekt av magnitud 6 är precis synligt för blotta ögat om himlen är klar och mörk. Ju ljusare objektet är desto mindre blir magnituden. Riktigt ljusa stjärnor och planeter har magnitud 0 eller till och med minusmagnitud.

Upp- och nedgång är precis vad det låter. Om det står ett streck där istället är

kometen ovan horisonten hela tiden – man säger att den är cirkumpolär. **Kulm. i syd** anger när kometen kulminerar i söder, det vill säga när sin högsta höjd på himlen.

Under **anmärkningar** står det om kometen befinner sig nära ljusa stjärnor och planeter. Där står till exempel β Per för stjärnan Beta Persei, vilket är beteckningen för Algol i stjärnbilden Perseus.

Månfas anger i bråkdelar hur stor del av Månen som är solbelyst. 0,03 = 3 % (nära nymåne) och 0,98 = 98 % (nära fullmåne). Fullmånen gör att man ser kometen – och speciellt dess svans – sämre.

För er som sitter med planetarieprogram i era datorer kan kometens aktuella banelement (enligt MPEC 2002-G11) vara bra att ha: T 2002 apr 22,8961 TT, q 0,438445, e 1,0, peri 125,8755, nod 289,0275, incl 80,8641. (epok 2000,0).

Efemeriden är uträknad med TheSky.

Datum kl 01	RA (2000)	Dekl (2000)	Stjärn- bild	Avst. Jorden	Avst. Solen	Elong.	Magni- tud	Upp- gång	Kulm. i syd	Ned- gång	Anmärkningar	Mån- fas
Apr 6	23h22,9m	+23°23'	Pegasus	1,258	0,613	29°	6,9	02.15	11.20	20.26	6°SO om β Peg	0,38
Apr 11	0h07,4m	+28°25'	Pegasus	1,205	0,536	26°	6,2	01.26	11.45	22.04	0,7°S om α And	0,03
Apr 16	1h01,5m	+31°59'	Pisces	1,181	0,476	23°	5,6	–	12.19	–	4°SSV om β And	0,09
Apr 21	2h01,0m	+32°55'	Triangulum	1,189	0,444	21°	5,3	–	12.59	–	2,7°SV om β Tri	0,54
Apr 26	2h57,1m	+30°53'	Aries	1,225	0,447	20°	5,4	–	13.35	–	10°S om β Per	0,98
Maj 1	3h43,2m	+26°48'	Taurus	1,280	0,486	20°	5,9	04.11	14.02	23.52	4,5°NNV om Merk.	0,82
Maj 6	4h18,9m	+21°56'	Taurus	1,348	0,550	21°	6,6	05.28	14.18	23.07	2°SSO om Merk.	0,35
Maj 11	4h46,6m	+17°04'	Taurus	1,422	0,630	23°	7,3	06.21	14.25	22.30	2,6°Ö om α Tau	0,02

Asteroid hotar Jorden år 2880

Flera av AmatörAstronomens läsare har väl redan sett rubriker liknande den ovan. Asteroiden 29075 (1950 DA) blev hett stoff för press och TV när det blev klart att det finns en liten risk – 1 på 300 – att den kolliderar med Jorden den 16 mars 2880.

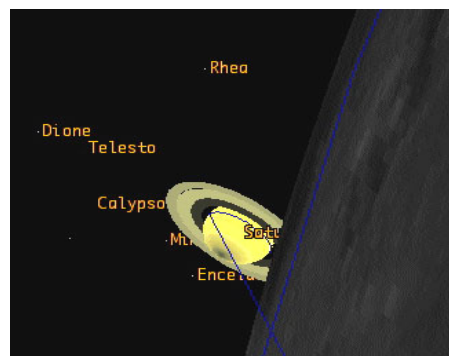
Även om risken är liten är den ändå 100 gånger större än för någon annan känd asteroid. Om 29075 skulle slå ner här kan den skapa stor förödelse eftersom dess diameter uppgår till någon kilometer.

Asteroiden 29075 gör ett varv kring Solen på 492 dygn och roterar ett varv kring

sin axel på bara 2,1 timmar. Ännu vet ingen åt vilket håll axeln lutar eller i vilken riktning asteroiden roterar.

Om rotationen är retrograd, som Venus, kan en kollision år 2880 uteslutas. Att rotationsriktningen är avgörande för detta beror på Yarkovsky-effekten. Denna uppkommer genom att roterande kroppar blir varmare på sin "eftermiddagssida" än "morgonsida". Detta faktum orsakar en liten, men dock obalans som gör att asteroidens bana förändras en smula. Det är om 29075 roterar i samma riktning som Jorden som kollisionsrisken 1 på 300 gäller.

Jorden är även i farozonen för en annan relativt nyupptäckt asteroid, 2002 CU11. Där är dock risken för en kollision betydligt mindre – bara 1 på 30000. Alla som lever och har hälsan den 31 augusti 2049 får kolla himlen extra noga den dagen.

Missa inte...

Månen ockulterar Saturnus tisdagen den 16 april mellan klockan 22.35 och 23.26. Månen står då i västnordväst på höjden 13° respektive 7°. Nästa gång vi kan se en fullständig månockultation av Saturnus på mörk himmel i Norrköping är den 2 mars 2007.

Radarbild över asteroid 29075 (1950 DA) upptagen med hjälp av Arecibo-teleskopet i Puerto Rico. (NASA/JPL).

Adress till NAK: c/o Håkan Norén, S:t Persgatan 41, 602 33 Norrköping, e-post: haakan.noreen@telia.com. Adressändringar till Sven Mårdh, Rambogatan 71, 603 71 Norrköping, e-post: sven.mardh@telia.com. Styrelse: **ordförande:** Håkan Norén (tel 011-160906), **kassör/redaktör** för AmatörAstronomen: Sven Mårdh (011-146875), **ansvarig för hemsidan:** Olle Eriksson (0457-10231), e-post: mail@olle-eriksson.com, **ledamöter:** Carl-Olov Larsson (0122-13712) och Anders Wettergren (011-171976). **Revisorer:** Bo Sandström och Haldor Vedin (011-173687). NAK:s hemsida hittar du på <http://hem.passagen.se/nrkastro/index.htm>